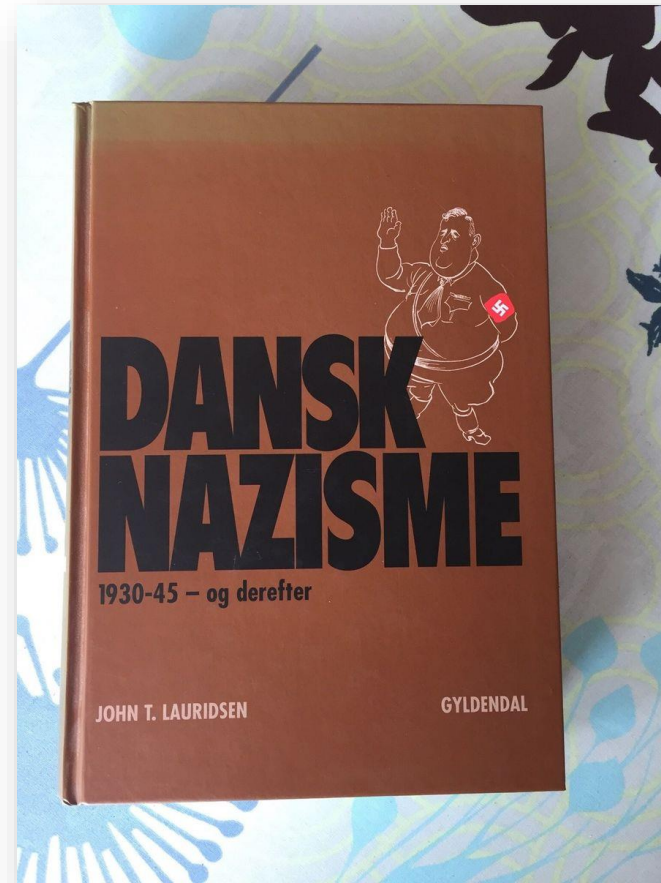

Besættelsestiden

Per Hundevad Andersen – per@andersen1.dk

Agenda

- ☐ Tysk-orienterede
- ☐ DNSAP
- ☐ Tysklandsarbejdere
- ☐ Modstandsbevægelsen
- ☐ Og lidt mere

The bad guys

- ❑ 30.000 interneret
- ❑ 13.000 dømt
- ❑ 46 henrettet
- ❑ 22.000 medlemmer af DNSAP

Det fyger med begreber

- ❑ Værnemager I = Landsforræder
 - ❑ 78 dødsdømte, 46 henrettede
 - ❑ Livsvarigt fængsel eller 4+ år fængsel
- ❑ Værnemager II = utilbørligt økonomisk samarbejde (1.100 dømte, <4 år fængsel)
- ❑ Værnemager III-IV = tilbagebetaling
- ❑ Tjenestemandsdømstol, fagforeninger
- ❑ Medlem af DNSAP (22.000)

Frantz Toft var Gestapomand under besættelsen. Efter befrielsen blev han dømt til døden for medvirken til tortur, angiveri m.v. Toft blev den første, der blev henrettet i Undallslund Plantage den 8. oktober 1946 kl. 01.00.

Centralkartoteket i Rigsarkivet

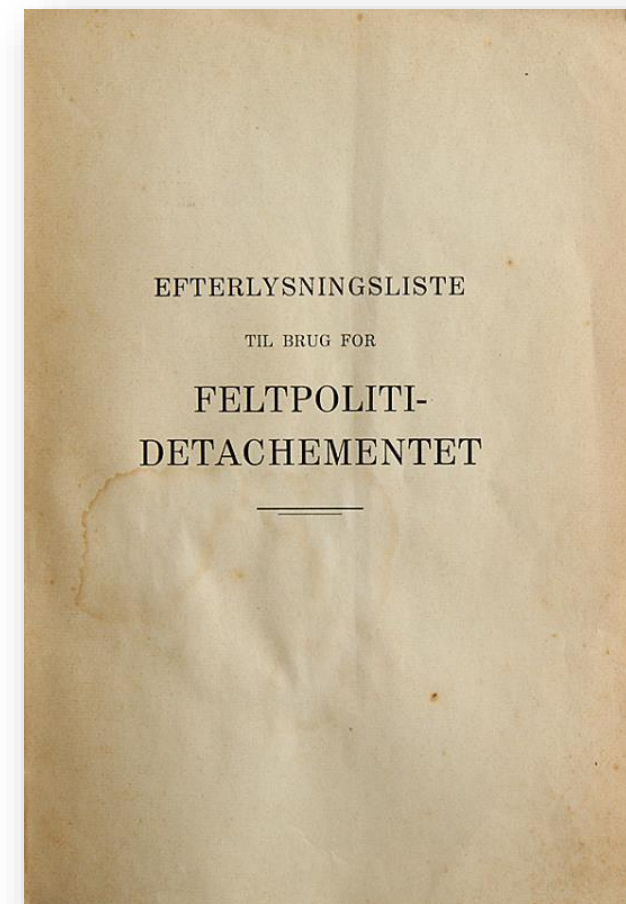
Pakkenr.	Indhold fra ?	Indhold til	Bestilling
1	A...	Ab...	Start bestilling
2	Ab...	Ad...	Start bestilling
3	Ad...	Al...	Start bestilling
4	Al...	Al...	Start bestilling
5	Am...	An...	Start bestilling
6	An...	An...	Start bestilling
7	An...	An...	Start bestilling
8	An...	An...	Start bestilling
9	An...	An...	Start bestilling
10	An...	An...	Start bestilling
11	An...	An...	Start bestilling
12	An...	An...	Start bestilling
13	An...	An...	Start bestilling

- ❑ Centralkartoteket i Rigsarkivet:
Arkiv skaber:
Politiets Efterretningstjeneste
Arkivserie:
Centralkartoteket (1945 - 1950)
- ❑ Henvisninger til journalen -> sagen
- ❑ Sagerne underlagt 75 års reglen

Danskernes Historie Online: Efterlysningslisten

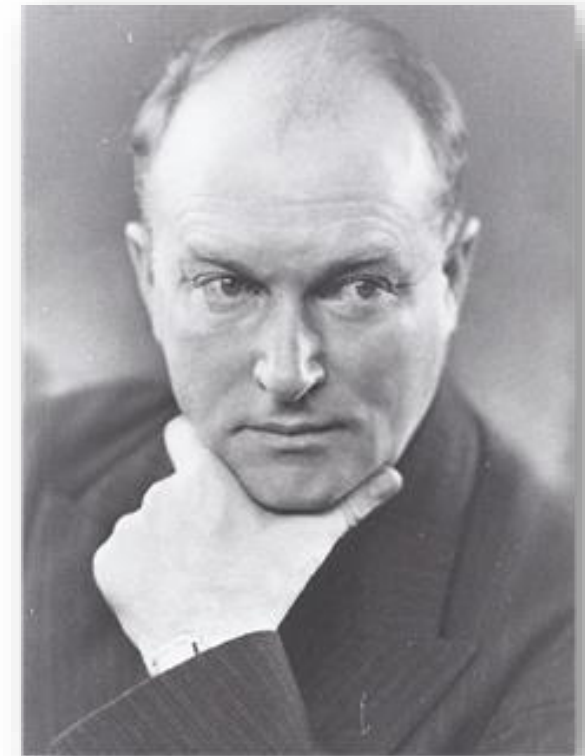
- ❑ Sjælden bog, udarbejdet i Sverige inden befrielsen
- ❑ Ca. 8.000 personer, der skulle interneres
- ❑ Liste over efternavne er publiceret online

- ❑ Gå til: bibliotek.slaegt.dk
- ❑ Søg på "Efterlysningsliste"

Carl Roos

- ❑ Født 1884 i Haderslev af dansk-sindet familie
- ❑ Professor i tysk og litteratur, forskning i tysk kultur
- ❑ Tætte bånd til Tyskland, mange besøg
- ❑ Medlem af dansk-tysk forening
- ❑ Beundring for "den nye verden"
- ❑ Forsøgt afskediget efter krigen fra universitetet

Østfronten

- ❑ Waffen SS, Frikorps Danmark
- ❑ Nazister, sønderjyder, eventyrlystne
- ❑ 6.000 blev optaget, 2.000-4.000 faldt
- ❑ Kilder er vanskelige

DNSAP

Var det ulovligt at være medlem af DNSAP?

- ❑ Som udgangspunkt "Nej" (passiv medlem)
- ❑ En ændring i straffelovstillægget i 1946 fastsatte straf for at have udøvet "med besættelsesmagten utilbørligt samarbejdende nazistisk organisation".

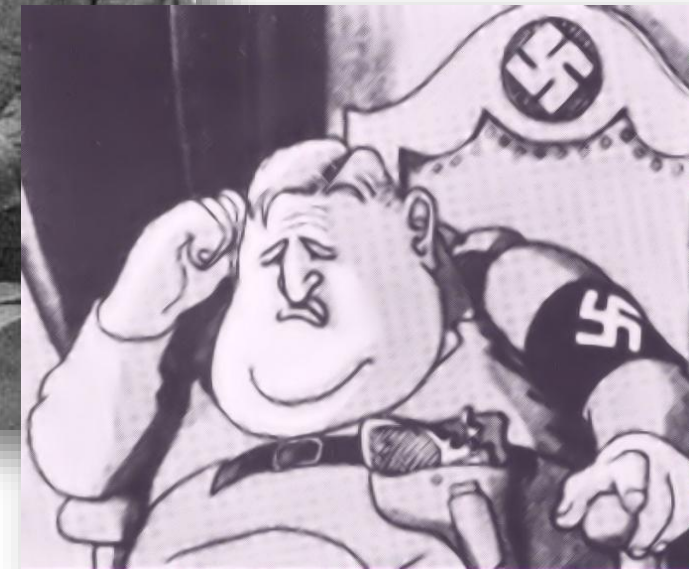
Eksempel på "nazist"

- ❑ Robert Buch Nielsen – hvorfor er han ikke på Bovrup-listen?
- ❑ Gik rundt i tysk uniform og støvler
- ❑ "I Forgaars ved Midnatstid anholdtes i Bremerholm en meget beruset Mand, der truede de forbipasserende med Pistol. Han var Overtropper i Schalburgkorpset Robert Buch Nielsen. Pistolen var skarpladt".
- ❑ Schalburgkorpset = I tysk tjeneste i Danmark (SS)

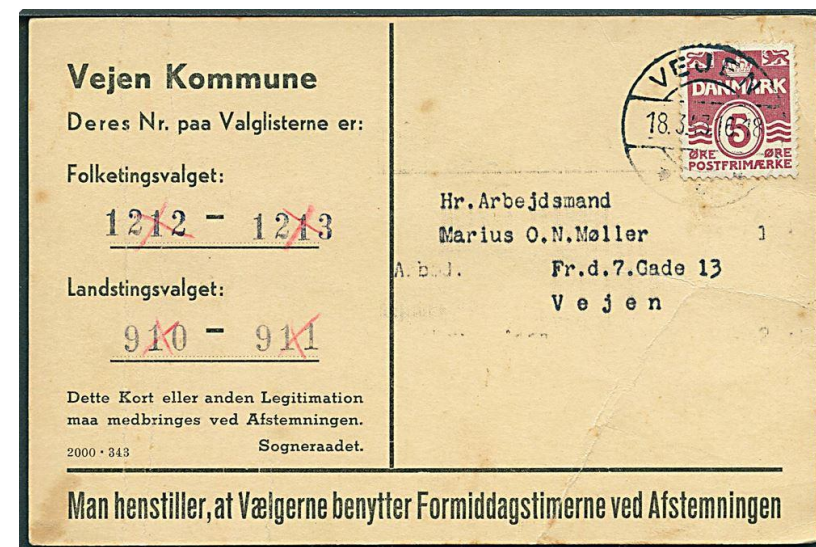
Frits Clausen

- ❑ Dansksindet sønderjyde fra Aabenraa
- ❑ Indkaldt i 1. verdenskrig for Tyskland og sendt til Østfronten. Sad 3 år som russisk fange.
- ❑ Afsluttede lægestudiet i København
- ❑ Læge i Bovrup fra 1924
- ❑ Medlem af det Konservative Folkeparti
- ❑ Skiftede til DNSAP i 1931
- ❑ Medlem af folketinget 1939-1945
- ❑ Døde i Vestre Fængsel i 1947 af et hjerteslag

Udbredelse af nazismen i Danmark

- ❑ DNSAP = 22.000+ medlemmer
- ❑ Folketingsvalget 1932 = 757 stemmer
- ❑ Folketingsvalget 1935 = 16.257 stemmer
- ❑ Folketingsvalget 1939 = 31.032 stemmer, 3 mandater
- ❑ Folketingsvalget 1943 = 43.309 stemmer, 3 mandater

Bovrup-kartoteket

- ❑ Inden befrielsen afskrev modstandsfolk DNSAP arkivet i Bovrup, Sønderjylland
- ❑ Fra 1946 kom der en række udgivelser af listen, der dog blev forbudt af Justitsministeriet
- ❑ Forlydender om, at der skulle være 50.000 medlemmer af partiet er aldrig blevet verificeret
- ❑ De fleste udgivelser har omkring 22.000 personer på listen (børn under 15 år er udeladt)

Danskernes Historie Online: Bovrup

- ❑ Gå til slaegtsbibliotek.dk -> Databaser -> Bovrup

Bovrup-kartoteket

[Søg i Bovrup-kartoteket](#)

DNSAP – det danske nazistparti

Bovrup-kartoteket er en afskrift af medlemskartoteket for Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderparti (DNSAP), der blev udgivet i bogform i tiden efter befrielsen.

Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Danskernes Historie Online: Bovrup

- ❑ Gå til slaegtsbibliotek.dk -> Databaser -> Bovrup -> Link til bog

Tysklands-arbejdere

Tysklandsarbejdere

- ❑ Omkring 100.000 tog til Tyskland for at arbejde, en del tog til Norge for at arbejde
- ❑ Frivilligt, presset af fagforeningen eller presset af kommunen
- ❑ Rigsarkivet:
 - Arkivskaber: Arbejdsdirektoratets 5. Kontor
 - Arkivserie: Navnekartotek over tysklandsarbejdere
 - Arkivserie: Journalsager for Tysklandsarbejdere

Tysklandsarbejdere

Jeppesen, William A.L.
Meilgade 57, Aarhus
Erd u. Beton

f. 19.3.96
Herning

G.

~~#0x5xx36747~~
Afr. 28.7.42

Andersen & Berg
Deutsche Werke
Kiel

40.S. 36747

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Modstands- bevægelsen

Typer af modstandsbevægelse

- ❑ Væbnede modstandsgrupper
 - ❑ BOPA, Holger Danske, Hvidstens-gruppen
- ❑ Politiske modstandsgrupper (kamp med ord)
 - ❑ Frit Danmark
- ❑ Oplysningsforeninger (åndeligt modspil)
 - ❑ Ringen, Frihedsrådet fra 1943

”De sidste dages hellige”

- ❑ Kernen af modstandsbevægelsen var få tusinde frem til krigens slutning, 10.000 i 1944
- ❑ Tallet blev mangedoblet i foråret 1945
- ❑ Efter krigen mente mange, at de var modstandsfolk, men uden det var dokumenteret
- ❑ Modstandsdatabasen består af 85.000+ personer
 - ❑ Aktive (sabotage, udgivelse af illegale blade) – 5.000
 - ❑ Hjælpere (økonomisk hjælp, huse folk)
 - ❑ Sporadisk hjælpere
 - ❑ Tilknyttet efter krigen

Online kilder til modstandsbevægelsen

- ❑ Modstandsdatabasen

<http://modstand.natmus.dk>

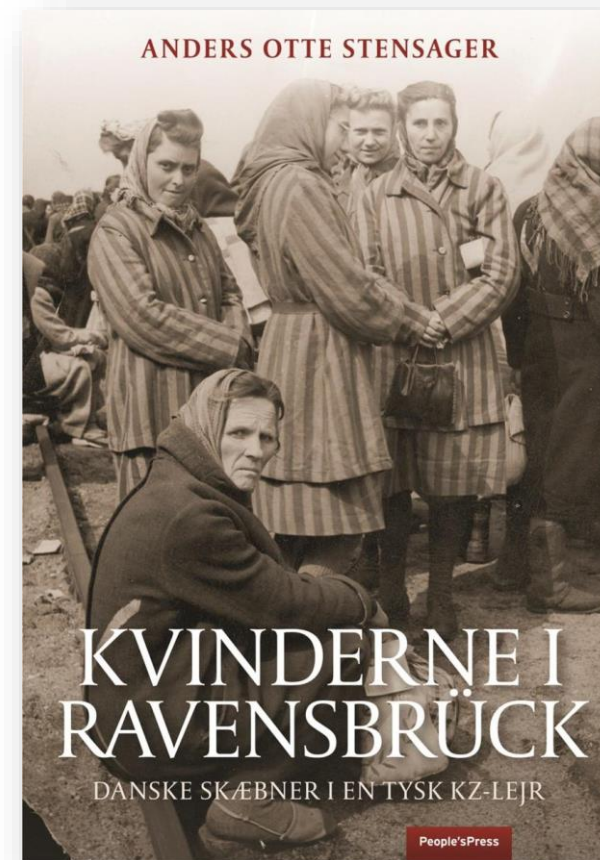
- ❑ Illegale blade

<http://www.illegalpresse.dk/>

Fangelejre (KZ)

- ❑ Ca. 6.100 danskere kom i lejr
 - ❑ 2850 modstandsfolk
 - ❑ 2050 politifolk og grænsegendarmer
 - ❑ 481 jøder, 450 asociale, 150 kommunister
- ❑ Først og fremmest Modstandsdata-basen
- ❑ Arkivskaber: Udenrigsministeriet
 - Arkivserie: Navnekartotek Politisk Afdeling
- ❑ Nationalmuseets database for Frøslevlejren
 - Online: froeslev.natmus.dk

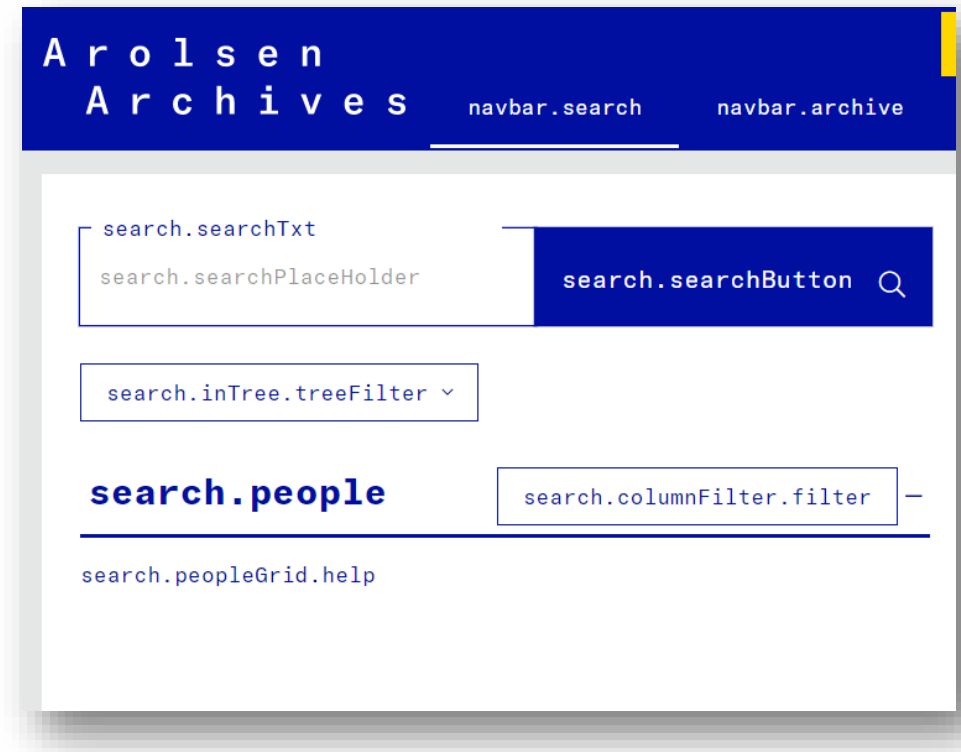
Danskere i allieret tjeneste og krigssejlere

- ❑ To databaser over danskere i allieret tjeneste og krigssejlere
- ❑ Nationalmuseet
allieret.natmus.dk
- ❑ Danes at War (privat side):
www.danes-at-war.dk

Tyske online kilder

- ❑ Arolsen Archives (forfulgt af nazister, incl. nogle tysklandsarbejder, KZ-lejre m.v.):
collections.arolsen-archives.org/en/search
- ❑ Krigsgrave uden for Tyskland for faldne i krigen, Der Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge:
<https://www.volksbund.de/en/erinnern-gedenken/gravesearch-online>

Børn af engelske og tyske soldater

- ❑ Officielt 5.600 børn af tyske soldater
- ❑ Faderskabssager registreret centralt i:
Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontor
- ❑ Journal, samlet i gruppe 161
Register på moderens navn
- ❑ Børn af engelske soldater:
Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontor
- ❑ Journal, samlet i gruppe 158 (til 1948)
Eller journalregisteret (efter 1948)

Militæret m.v. under Besættelsen

- ❑ Besættelsen medførte som sådan ingen principielle ændringer i hærens rekruttering, den skulle fortsat bestå i udskrivning af værnepligtige. Nyt var imidlertid muligheden for at gøre CB-tjeneste, d.v.s. civilbeskyttelse, hvor man skulle assistere politi og brandvæsen. Udskrivningen til CB-tjeneste blev iværksat ved lov af 25. juni 1940.

(<http://www.marinehist.dk/orlogsbib/p/Petersen-Pligt.pdf>)

- ❑ En redegørelse over militærets rolle og udvikling under besættelsen, incl. sammenbruddet af samarbejdspolitikken kan læses her:

<https://krigsvidenskab.dk/emne/det-danske-forsvar-april-1940-til-29-august-1943>

Danskerne Online

Krige og konflikter

Litteratur fra Svenskekrigene til 2. Verdenskrig

Skal Danmarks udenrigspolitik gennem århundreder karakteriseres med et enkelt ord, må det være neutralitet. Efter Svenskekrigene og frem til 1660 var Danmark ikke længere en stormagt, og de stærke magter var England, Frankrig og Rusland. Fra 1700-tallet gjorde Danmark derfor alt for at holde sig uden for de europæiske konflikter. Og det var en god strategi, der holdt længe.

